

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО ТА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ (ВИПУСКОВА)**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи
ВСП «Фаховий коледж МНУ
імені В.О. Сухомлинського»

Олена САХАРОВА

27 серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”**

освітньо-професійний ступінь	<u>фаховий молодший бакалавр</u>
галузь знань	<u>08 Право</u>
спеціальність	<u>081 Право</u>

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Луцюк Карина Віталіївна, викладач циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В.О.Сухомлинського»

Карина ЛУЦЮК

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки.

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

Голова циклової комісії Владислав МИРУН

Програму погоджено навчально-методичною радою коледжу.

Протокол № 8 від «27» серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради Олена САХАРОВА

Анотація:

Мета курсу: Метою вивчення дисципліни «Право соціального забезпечення» є формування у студентів певного рівня знань з правових та організаційних питань соціального забезпечення, а саме: поняття соціального забезпечення, органи, які здійснюють соціальне забезпечення, правовідносини у сфері соціального забезпечення, поняття та умови трудової пенсії та пенсії по інвалідності у зв'язку із втратою годувальника, правове забезпечення пенсії за вислугою років, державні соціальні допомоги непрацездатним громадянам, формування фондів, відносини з приводу надання соціальних пільг чи соціального обслуговування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Право соціального забезпечення» є: вивчення студентами основних категорій, принципів та інститутів права соціального забезпечення; напрямків правового регулювання відносин у сфері соціального захисту; ознайомлення із системою чинного законодавства про соціальне забезпечення та набуття навичок роботи з нормативними актами; з'ясування підстав та умов виникнення, зміни та припинення соціальнозабезпечувальних правовідносин; вміння вирішувати практичні ситуації у сфері соціального забезпечення.

Ключові слова: право, соціальне забезпечення, органи, правовідносини, пенсія, пільги.

Summary: Purpose of the course: The purpose of studying the discipline "Social Security Law" is to form students of a certain level of knowledge on legal and organizational issues of social security, namely: the concept of social security, bodies that provide social security, legal relations in the field of social security, concepts and conditions of labor pension and disability pension in connection with the loss of a breadwinner, legal provision of retirement pension, state social assistance to disabled citizens, formation of funds, relations regarding the provision of social benefits or social services.

The main tasks of studying the discipline "Social Security Law" are: students' study of the main categories, principles and institutions of social security law; directions of legal regulation of relations in the field of social protection; familiarization with the system of current legislation on social security and acquiring skills in working with regulatory acts; elucidation of the grounds and conditions for the emergence, change and termination of social security legal relations; the ability to solve practical situations in the field of social security.

Key words: law, social security, bodies, legal relations, pension, benefits.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань 08 Право	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання : реферат	Спеціальність 081 Право		Рік підготовки:
	Освітньо-професійний ступінь “фаховий молодший бакалавр”	3, 4	Семестр:
		6, 8	Лекції - 20 год
		Практичні заняття- 20 год.	
		Самостійна робота – 110 год.	
		Форма контролю: залік, екзамен	
		Кількість годин - 150	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 год.			

Мова навчання – українська.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікування результати

Мета курсу: Метою вивчення дисципліни «Право соціального забезпечення» є формування у студентів певного рівня знань з правових та організаційних питань соціального забезпечення, а саме: поняття соціального забезпечення, органи, які здійснюють соціальне забезпечення, правовідносини у сфері соціального забезпечення, поняття та умови трудової пенсії та пенсії по інвалідності у зв'язку із втратою годувальника, правове забезпечення пенсії за вислугою років, державні соціальні допомоги непрацездатним громадянам, формування фондів, відносини з приводу надання соціальних пільг чи соціального обслуговування.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Право соціального забезпечення» є: вивчення студентами основних категорій, принципів та інститутів права соціального забезпечення; напрямків правового регулювання відносин у сфері соціального захисту; ознайомлення із системою чинного законодавства про соціальне забезпечення та набуття навичок роботи з нормативними актами; з'ясування підстав та умов виникнення, зміни та припинення соціальнозабезпечувальних правовідносин; вміння вирішувати практичні ситуації у сфері соціального забезпечення.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

II. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК3. Здатність застосовувати знання основних засад та інститутів національного права.

СК5. Здатність надавати консультації з типових правових питань.

СК6. Здатність аналізувати правові проблеми та приймати обґрунтовані рішення.

Очікувані результати навчання:

РН9. Використовувати у професійній діяльності знання засад та інститутів галузей права національної правової системи.

РН11. Аналізувати явища та процеси у правничій сфері на основі застосування теоретичних знань і прикладних навичок у професійній діяльності.

РН13. Набуття необхідних знань щодо конституційного ладу України, форму правління і форму державного устрою, основні права й обов'язки громадян, іноземців та осіб без громадянства, виборче право і виборчу систему України.

РН14. Планувати та ефективно виконувати поставлені завдання у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Адміністративне право України». Міждисциплінарні зв'язки: «Трудове право України», «Цивільне право», «Конституційне право України».

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні

Тема 2. Право соціального забезпечення як галузь права

Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Тема 4. Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні

Тема 5. Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі

Тема 6. Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.

Тема 7. Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі
Тема 8. Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян
Тема 9. Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України

Кредит 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення

ТЕМА 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні

Соціальна держава: поняття, ознаки, моделі, критерії, мета, завдання, принципи та значення. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики. Соціальні зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення. Світові системи соціального забезпечення. Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина. Права, що сприяють матеріальному забезпеченню людини в разі втрати чи недостатності трудових доходів. Право на соціальне забезпечення в міжнародно-правових актах. Гарантії права на соціальне забезпечення. Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення. Недержавне соціальне забезпечення. Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів. Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення. Державні соціальні гарантії. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів

ТЕМА 2. Право соціального забезпечення як галузь права

Право соціального забезпечення як галузь національного права. Предмет права соціального забезпечення. Особливості врегульованих нормами права моделей суспільних відносин у сфері соціального забезпечення. Функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення в системі права України. Співвідношення системи права соціального забезпечення та системи законодавства про соціальне забезпечення. Право соціального забезпечення як наука. Право соціального забезпечення як навчальна дисципліна. Поняття і загальна характеристика принципів права соціального забезпечення. Принципи міжнародного права соціального забезпечення. Соціальна справедливість як загально-правовий принцип права соціального забезпечення. Зміст галузевих принципів права соціального забезпечення. Внутрішньогалузеві принципи права соціального забезпечення. Співвідношення принципів права соціального забезпечення з принципами суміжних галузей права. Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація. Міжнародно-правові акти як джерела та форма права соціального забезпечення. Національні нормативно-правові акти як форма права соціального забезпечення. Локальні нормативні правові акти як форма права соціального забезпечення. Судова практика як джерело права соціального забезпечення. Колізії в праві соціального забезпечення.

Кредит 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Поняття правовідносин в загальній теорії права. Поняття, види, класифікація та особливості правовідносин у сфері соціального забезпечення. Правовідносини: основні (матеріальні), процедурні, процесуальні. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення. Особливості юридичних фактів та їх види. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення: поняття, види, правосуб'єктність. Громадяни як суб'єкти правовідносин. Сім'я як суб'єкт правовідносин. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні структури як суб'єкти правовідносин. Об'єкт правовідносин. Зміст правовідносин. Пенсійні

правовідносини. Правовідносини по забезпеченню державними допомогоюми. Правовідносини, що виникають у зв'язку з утриманням в установах і будинках для престарілих, у зв'язку із санаторно-курортним лікуванням, у зв'язку з протезуванням та у зв'язку з медичним обслуговуванням. Відмінність пенсійних правовідносин від інших правовідносин по соціальному забезпеченню. Процедурні правовідносини: а) правовідносини, що виникають у зв'язку з встановленням фактів та обставин, які мають юридичне значення для основних правовідносин; б) правовідносини, що виникають у зв'язку з вирішенням питання про призначення того або іншого виду забезпечення. Процесуальні відносини, в яких вирішуються спори, відносно окремих юридичних фактів.

Кредит 3. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні

Тема 4 Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні

Пенсійна система України. Рівні пенсійної системи. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Поняття і загальна характеристика накопичувальної системи. Види пенсійних виплат з коштів накопичувальної системи. Правовий статус Накопичувального пенсійного фонду. Система недержавного пенсійного забезпечення. Поняття і види недержавних пенсійних фондів. Пенсійні внески. Пенсійний контракт і пенсійна схема. Види пенсійних виплат, умови і строки їх здійснення. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Система пенсійного забезпечення в Україні. Правовий статус застрахованих осіб. Правовий статус страхувальників. Страхові внески (єдиний соціальний внесок). Правовий статус Пенсійного фонду України. Трудовий та страховий стаж у пенсійному забезпеченні. Поняття трудового стажу, його види і значення в пенсійному забезпеченні. Обчислення трудового стажу за раніше чинним законодавством. Поняття вислуги років та її значення у пенсійному забезпеченні. Поняття та визначення страхового стажу після набрання чинності Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Порядок обчислення страхового стажу. Коефіцієнт страхового стажу. Порядок підтвердження страхового стажу. Документи, необхідні для підтвердження окремих періодів страхового стажу. Використання показань свідків для встановлення страхового стажу.

Тема 5 Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі

Пенсії за віком в солідарній системі. Поняття пенсії за віком. Загальні умови пенсійного забезпечення за віком. Розмір пенсії за віком. Підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки часу її призначення. Підвищення та надбавки до пенсій за віком відповідно до чинного законодавства. Порядок звернення за призначенням пенсії. Пенсії за віком на пільгових умовах: поняття та умови призначення. Поняття „повний робочий день” для призначення пільгових пенсій. Порядок проведення атестації робочих місць та її значення для призначення пільгових пенсій. Умови призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на роботах за Списком №1. Особливості призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на підземних відкритих гірничих роботах. Умови призначення пенсій за віком працівникам, зайнятим на роботах за Списком №2. Пенсії за віком у зв'язку з особливими умовами праці. Умови призначення пенсій за віком трактористам-машиністам. Умови призначення пенсій за віком жінкам-дояркам; свинаркам-операторам; жінкам, зайнятим на вирощуванні тютюну; робітницям текстильного виробництва. Умови призначення пенсій за віком жінкам, які народили п'ятеро і більше дітей і працювали в сільськогосподарському виробництві. Умови призначення пенсій за віком водіям, зайнятим на важких і шкідливих роботах.

Кредит 4. Державні соціальні допомоги

Тема 6 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.

Поняття пенсії по інвалідності. Умови призначення пенсії по інвалідності. Особливості обрахування страхового стажу при призначенні пенсії по інвалідності. Розмір пенсії по інвалідності. Особливості призначення пенсії по інвалідності в разі зміни групи інвалідності. Пенсії по інвалідності постраждалим від нещасного випадку або професійного

захворювання на виробництві. Порядок звернення за призначенням пенсії. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі. Поняття пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Період, на який призначається пенсія у зв'язку з втратою годувальника. Зміна розміру пенсії. Особливості призначення пенсії. Призначення пенсії на всіх членів сім'ї. Виділення частки пенсії. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника постраждалим від нещасного випадку або професійного захворювання на виробництві. Порядок звернення за призначення пенсії.

Тема 7 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі

Поняття та порядок звернення за пенсією. Органи, що призначають пенсії. Прийом, оформлення і розгляд документів про призначення пенсій. Строки розгляду документів про призначення пенсій. Строки призначення пенсій. Правила оформлення пенсійних справ. Пенсійне посвідчення, його форма, зміст. Поняття перерахунку пенсії. Строки перерахунку призначеної пенсії, переведення з одного виду пенсії на інший. Индексація та перерахунок пенсій у зв'язку із збільшенням середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України, та страхового стажу. Звернення за перерахунком пенсії. Заява про перерахунок пенсії, порядок її подачі. Документи, необхідні для перерахунку пенсії. Загальні правила й організація виплати пенсій. Виплата пенсій за довіреністю і порядок її оформлення. Виплата пенсій за минулий час. Виплата пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні у відповідній установі, закладі. Виплата пенсій за час позбавлення волі. Строк виплати пенсії при зміні групи інвалідності або відновленні здоров'я. Умови поновлення виплати пенсій при перервах в інвалідності. Виплата пенсій дітям, які перебувають на повному державному утриманні. Виплата недоодержаної пенсії у зв'язку зі смертю годувальника, виплата допомоги на поховання. Виплата пенсій громадянам, які виїхали за кордон. Порядок переведення пенсій громадянам, які виїхали за кордон, та виплати пенсій пенсіонерам іноземних держав, які проживають в Україні. Доставка пенсій. Відрахування з пенсій. Підстави для відрахування. Розміри відрахувань. Порядок відрахувань.

Кредит 5. Соціально-страхові допомоги за законодавством України

Тема 8 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян

Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Загальна характеристика пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Пенсії за вислугу років. Пенсії по інвалідності. Пенсії в разі втрати годувальника. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Визначення категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для встановлення пільг і компенсацій. Пенсії за особливі заслуги перед Батьківщиною. Пенсійне забезпечення суддів. Змістовий модуль 3. Правове регулювання надання соціальних допомог та соціальних послуг в Україні

ТЕМА 9 Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України

Поняття, ознаки і види державних соціальних допомог. Державна допомога сім'ям з дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами. Допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування. Допомога на дітей одиноким матерям. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам. Соціальна допомога на дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Інші державні соціальні допомоги.

Поняття, ознаки і види допомог за системою загальнообов'язкового державного соціального страхування. Допомога по тимчасовій втраті працездатності та її види. Допомога по вагітності та пологам застрахованим жінкам. Допомога по безробіттю. Умови, тривалість та розміри виплати допомоги. Допомога на поховання за системою загальнообов'язкового державного соціального страхування та її види. Відшкодування збитків, заподіяних потерпілому каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'ю, пов'язаним із виконанням трудових обов'язків. Страхова виплата втраченого заробітку залежно від ступеню втрати

потерпілим професійної працездатності (щомісячна страхова виплата). Страхова виплата в установлених випадках одноразової допомоги потерпілому (членам його сім'ї та особам, які перебували на його утриманні). Страхова виплата дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного заварювання її матері під час вагітності. Страхові витрати на медичну та соціальну допомогу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.
1	2	3	4	5
I СЕМЕСТР				
Кредит 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення				
Тема 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	15	2	2	11
Тема 2. Право соціального забезпечення як галузь права	15	2	2	11
Усього:	30	4	4	22
Кредит 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення				
Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення	30	2	2	26
Усього:	30	2	2	26
Кредит 3. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні				
Тема 4 Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні	15	2	2	11
Тема 5 Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі	15	2	2	11
Усього:	30	4	4	22
Кредит 4. Державні соціальні допомоги				
Тема 6 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.	15	4	4	7
Тема 7 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі	15	2	2	11
Усього:	30	6	6	18
Кредит 5. Соціально-страхові допомоги за законодавством України				
Тема 8 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	15	2	4	9
Тема 9 Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України	15	2	2	11
Усього:	30	4	6	20
Усього годин за курс:	150	20	20	110

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення		
1.	Тема 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	2
2.	Тема 2. Право соціального забезпечення як галузь права	2
Кредит 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення		
3.	Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення	2
Кредит 3. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні		
4.	Тема 4 Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні	2
5.	Тема 5 Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі	2
Кредит 4. Державні соціальні допомоги		
6.	Тема 6 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.	4
7.	Тема 7 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі	2
Кредит 5. Соціально-страхові допомоги за законодавством України		
8.	Тема 8 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	2
9.	Тема 9 Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України	2
	Усього	20

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення		
1.	Тема 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	2
2.	Тема 2. Право соціального забезпечення як галузь права	2
Кредит 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення		
3.	Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення	2
Кредит 3. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні		
4.	Тема 4 Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні	2
5.	Тема 5 Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі	2
Кредит 4. Державні соціальні допомоги		
6.	Тема 6 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.	4
7.	Тема 7 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі	2
Кредит 5. Соціально-страхові допомоги за законодавством України		
8.	Тема 8 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	2
9.	Тема 9 Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України	2
	Усього	20

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Основні теоретичні положення права соціального забезпечення		
1.	Тема 1. Загальні засади організації та функціонування системи соціального забезпечення в Україні	11
2.	Тема 2. Право соціального забезпечення як галузь права	11
Кредит 2. Правовідносини у сфері соціального забезпечення		
3.	Тема 3. Правовідносини у сфері соціального забезпечення	26
Кредит 3. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні		
4.	Тема 4 Загальна характеристика пенсійної системи та пенсійного забезпечення в Україні	11
5.	Тема 5 Правове регулювання призначення пенсій за віком в солідарній системі	11
Кредит 4. Державні соціальні допомоги		
6.	Тема 6 Правове регулювання призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника в солідарній системі Пенсії по інвалідності в солідарній системі.	7
7.	Тема 7 Порядок призначення та виплати пенсій в солідарній системі	11
Кредит 5. Соціально-страхові допомоги за законодавством України		
8.	Тема 8 Державне пенсійне забезпечення окремих категорій громадян	9
9.	Тема 9 Державні соціальні допомоги. Соціально-страхові допомоги за законодавством України	11
	Усього	110

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготовка індивідуального науково-дослідного завдання:

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1) Завдання друкується на одній стороні білого паперу формату А4 14-тим шрифтом з полуторним інтервалом. Поля при друкуванні тексту: ліве – 3 мм, праве - 1 мм, верхнє та нижнє - 20 мм.

2) Структура індивідуального завдання:

- титульна сторінка;
- зміст;
- основна частина;
- список використаних джерел;
- додатки (за наявності).

3) За змістом індивідуальне завдання має складатися з трьох розділів.

4) Обсяг індивідуального завдання не повинен перевищувати 30 сторінок (не враховуючи додатків).

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за якісно виконане індивідуальне науково-дослідне завдання складає 20 балів.

За структурними складовими індивідуального завдання бали розподіляються таким чином:

- теоретична частина – 3 бали (по одному балу за кожен складову теоретичної частини);
- аналітична частина – 8 балів, з них:
- методика з розвитку та сучасного стану – 2 бали;
- обґрунтованість висновків – 3 бали;
- оформлення з дотриманням вимог, що висуваються, та логічність викладення матеріалу – 2 бали;
- захист індивідуального завдання – 2 бали.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних завдань, умінь самостійно опрацювати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал. Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно. Знання студента є глибокими, міцними, системними. Студент вміє аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі, має тверді методичні навички для якісного проведення заняття із загальновійськової підготовки.

Студенту виставляється дуже добре. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, робити висновки, самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, має достатні методичні навички для якісного проведення заняття із загальновійськової підготовки.

Студенту виставляється добре. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, робити висновки, виправляти допущені помилки. Має певні методичні навички, що не потребують контролю викладача під час проведення заняття.

Студенту виставляється достатньо. Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, виконує завдання за зразком.

Студенту виставляється мінімальний задовільно. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно, має початкові уявлення про предмет, недостатньо тверді методичні навички, що потребує контролю з боку викладача під час проведення заняття.

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 250 до 500 балів (за 5 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 4 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота					КР	Накопичувальні бали/ Сума
T1, T2, T3	T4, T5, T6	T7-8	T9-10	T11	20	250 500
30/30/ 40	30/30/ 40	50/50	40	40		

***Примітка.** Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби дігностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.

11. Методи навчання

Дисципліна передбачає використання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання (дебати, мозковий штурм, лекції з використанням інтерактиву, методи оцінювання і самооцінювання, планування та інші).

З-поміж традиційних методів використовуються:

- 1). Пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури в "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. Застосовується для передачі великого масиву інформації.
- 2). Метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, викладач, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб рішення поставленого завдання.
- 3). Частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляє й контролюється викладачем або самими студентами на основі роботи над програмами і навчальними посібниками. Найчастіше застосовується на семінарах.
- 4). Дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільше повно.

Серед активних методів використовуються такі:

- 1). Практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;
- 2). Аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчать формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;
- 3). Робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

Крім того вивчення курсу базується на використанні комунікативних методів, що охоплюють методи й процедури контакту студента з безпосереднім джерелом знань (викладачем методики, вчителем етики, керівником педпрактики та ін.).

Комунікативні методи поділяються на пасивні й активні: у перших провідна роль належить викладачеві методики, вчителю етики (студент лише фіксує зміст лекції, протоколює дії вчителя й учнів тощо); в активних методах ініціатива належить студентові, який активно контактує з викладачем методики, вчителем етики (активні методи поділяються на групові (мозковий штурм, круглий стіл, ділові ігри) та індивідуальні методи (інтерв'ювання, вільний діалог, експертні ігри)).

Активно використовуються текстологічні методи, що включають методи набуття знань із фахових документів (навчальних планів і програм, методичних листів МОН України тощо) і фахової літератури (монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, науково-методичних статей тощо).

12. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Основи законодавства країни про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.

4. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.

5. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – № 1. – Ст. 2.

6. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000 – № 35. – Ст. 290.

7. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 33-34. – Ст. 404.

8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.

9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-ХІV (в редакції Закону № 77-VІІІ від 28.12.2014 р.) // Офіційний вісник України. – 2015. – № 11. – Ст. 75.

10. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.

11. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 8.07.2011 р. № 3668-VІ // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 12-13. – Ст. 82.

12. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26.06.1997 року № 400 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 37. – Ст. 237.

13. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VІ // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 2-3. – Ст. 11.

14. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 4. – Ст. 18.

15. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 01.06.2000 р. № 1767-111 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – Ст. 289.

16. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 р. № 2262-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 9. – Ст. 399.

17. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1788-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.
18. Про статус і соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28. 02. 1991 р. № 796–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 16. – Ст. 200.
19. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 47. – Ст. 372.
20. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
21. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XI (у ред. Закону України від 21.11.2002 р № 229-IV) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668; 2003. – № 2. – Ст. 10.
22. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019р. № 2671-VIII // Відомості Верховної Ради України — 2019 р., № 18, стор. 5, стаття 73
23. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
24. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-45. – Ст. 529.
25. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016 р., № 4, стор. 60, стаття 43.
26. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 63. – Ст. 2565.
27. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – Ст. 25.
28. Про заходи щодо впровадження персоніфікованого обліку відомостей у системі обов'язкового державного пенсійного страхування: Указ Президента України від 4 травня 1998 року №401 // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 89-90.
29. Перелік професійних захворювань: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 45. – Ст. 1940.
30. Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1232 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3426.
31. Про затвердження Положення про організацію персоніфікованого обліку відомостей
32. Про затвердження Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 р. № 637 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. – № 12. – Ст. 273.
33. Про заходи щодо поетапного впровадження у Пенсійному фонді автоматизованого персоніфікованого обліку відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 8.06.1998 р. № 832 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/832-98-%D0%BF/card6#Public>. – Назва з екрана.
34. Про порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.1993 р. № 637 // Збірник постанов України. – 1993. – № 12. – Ст. 273.
35. Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову неприцездатність громадян: затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. № 455 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 49. – Ст. 2216.
36. Положення про комісію (уповноваженого) підприємства, установи, організації із загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: затв. Постановою правління Фонду

соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 23.06.2008 р. № 25 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 53. – Ст. 1794.

37. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок, Перелік від 26.06.2015 № 440. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/440-2015-п>

38. Порядок проведення витрат на поховання у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 11.07.2001 № 826. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/826-2001>

39. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошове забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам, за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомним сім'ям за принципом «гроші ходять за дитиною» : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 81 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://regulation.gov.ua/documents/id87661> .

40. Порядок призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 189 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати [...]: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.02.2006 № 189. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/189-2006-п> .

41. Порядок надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавлених батьківського піклування після досягнення 18-річного віку: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2005 № 823 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 25.08.2005 № 823. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/823-2005-п> .

42. Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 № 250 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 24.02.2003 № 250. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/250-2003-п> .

43. Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 № 1751 [Електронний ресурс] // Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 27.12.2001 № 1751. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-п>

44. Право соціального забезпечення України [Текст]: підручник / [Пилипенко П. Д. та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 4-те вид., перероб. і допов. – Київ: Ін Юре, 2014. – 476 с.

45. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – Х.: ФІНН, 2012. – 640 с.

46. Право соціального забезпечення в Україні [Текст] : підручник / [О. М. Ярошенко та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук О. М. Ярошенка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2015. – 455 с.

47. Право соціального забезпечення України: Навчальний посібник / за заг. ред. П.Д. Пилипенка. – Вид. 3-є, змін. і доп. – К.: Істина, 2012. – 232 с.

48. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016.- 692 с.

49. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. - Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. - 1092 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми теорії трудового права та права соціального забезпечення [Текст] : монографія / [Чанишева Г. І. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Г. І. Чанишевої ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса : Фенікс, 2015. – 328 с.

2. Андріїв В. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект / В. В. Андріїв, О. В. Москаленко, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – Х.: ФІНН, 2011. – 280 с.

3. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник / М.Д. Бойко. – 4-е вид., доп. та перероб. – Київ: Атіка, 2007. – 400 с.

4. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 663 с.

5. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза / Відп. ред. Т. М. Мельник. – К.: Логос, 2001. – 82 с.

6. Вишновецька С. В. Право соціального забезпечення України [Текст] : навч.-метод. посіб. / С. В. Вишновецька, І. В. Новосельська ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К. : Вид. дім «Персонал», 2009. – 320 с.

7. Гарасимів Т. З. Словник термінів до навчальних курсів «Трудове право» та «Право соціального забезпечення України» [Текст] / Т. З. Гарасимів. – Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 2003. – 176 с.

8. Гарасимів Т. З. Право соціального забезпечення України (Загальна частина). – Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 2004. – 240 с.

9. Гарасимів Т. З. Принципи права соціального забезпечення України / Т. З. Гарасимів. – Дрогобич: Відродження, 2002. – 128 с.

10. Загальнообов'язкове соціальне страхування. Нормативні акти. Зразки документів [Текст]: загальні положення. Втрата працездатності на виробництві. Народження та поховання. Безробіття. Довідковий матеріал / упоряд. В. С. Перепічай [та ін.]; ред. В. С. Ковальський. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.

11. Зайчук Б. О. Система пенсійного забезпечення : сьогодні і завтра [Текст] : коментар застосування Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» / Б. О. Зайчук [и др.]; Пенсійний фонд України. – К.: Формат, 2004. – 346 с.

12. Коробенко Н. П. Пенсійне забезпечення по інвалідності в солідарній пенсійній системі України [Текст]: монографія / Коробенко Н. П.; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. – К.: [Вид-во Акад. праці і соц. відносин ФПУ], 2011. – 172 с.

13. Кучма О. Л. Страховий стаж як категорія трудового права і права соціального забезпечення України [Текст]: монографія / О. Л. Кучма; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: [б. в.], 2013. – 202 с.

14. Лавріненко О. В. Право соціального забезпечення України [Текст]: курс лекцій: у 2-х ч. / О. В. Лавріненко. – Донецьк: Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ, 2007. – Ч.1. – 450 с.; Ч.2. – 412 с.

15. Лата Н. Ф. Право соціального забезпечення України [Текст] : навч. посіб. / Н. Ф. Лата, О. С. Андреева; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 147 с.

16. Москаленко О. В. Основні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування в умовах ринкової економіки: монографія / О. В. Москаленко. – Х.: Юрайт, 2012. – 400 с.

17. Науково-практичний коментар Закону України «Про пенсійну реформу» / за ред. Ю. І. Руснака. – К.: Центр учбової л-ри, 2012. – 158 с.

18. Пенсійне та соціальне забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та членів їх сімей [Текст]: [довідник] / [В. І.

Маценко та ін.]; за заг. ред. канд. екон. наук Є. М. Польського, канд. юрид. наук, доц. В. М. Комарницького; Упр. МВС України в Луган. обл., Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 479 с.

19. Пенсійні правовідносини в Україні: монографія / Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. П. Стадник, А. А. Ширант, М. М. Шумило; відп. ред. Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна. – К.: Вид-во «Юрид. Думка», 2013. – 276 с.

20. Понікаров В. Д. Пенсійне та соціальне забезпечення [Текст] : підручник для студ. вищих навч. закл. / В. Д. Понікаров, М. М. Топоркова; Харківський національний економічний ун-т. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 400 с.

21. Право на пенсію та його реалізація за сучасним законодавством України: Довідник / Н. М. Хуторян, М. М. Шумило, Я. В. Сімутіна (та ін.); наук. ред. Н. М. Хуторян, М. М. Шумило. – К.: Юрид. думка, 2012. – 208 с.

22. Право соціального забезпечення в Україні [Текст]: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [М. І. Іншин та ін.; за заг. ред. С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка] ; Держ. НДІ МВС України. – Х.: ФІНН, 2009. – 433 с.

23. Прилипка С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення / С.М.Прилипка. –Х.: ПП «Берека-Нова», 2006. – 264 с.

24. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти [Текст]: монографія / С. М. Синчук ; Львів. нац. унт ім. Івана Франка. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 421 с.

25. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні : підручник студентів вищих навч. закладів / І. М. Сирота; МОНУ; Одеська національна юридична академія. – 7-е вид., переробл. й доп. – Харків: Одиссей, 2007. – 408 с.

26. Соціальне та пенсійне забезпечення військовослужбовців і працівників правоохоронних органів [Текст]: [Зб. норматив. актів] / упорядкув. О. М. Роїна ; ред. О. А. Кривенко. – К.: КНТ; К.: Атіка, 2004. – 162 с. 2

27. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. – Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016.- 692 с.

28. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. - Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. - 1092 с.

29. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посібник / Б. І. Сташків. – Київ: Знання, 2005. – 405с.

30. Сташків Б. І. Юридичні факти в праві соціального забезпечення / Б. І. Сташків. – Чернігів: Ред.-видав. комплекс «Деснянська правда», 2008. – 260 с.

31. Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення / Б. І. Сташків. – Чернігів: Чернігів. держ. ін-т права, соціальних технологій та праці, 2011. – 100 с.

32. Сташків Б. І. Право соціального обслуговування: навч. посіб. / Б. І. Сташків. –К.: Знання, 2007. – 567 с.

33. Ткаліч І. О. Правове регулювання діяльності недержавних пенсійних фондів у системі недержавного пенсійного забезпечення України [Текст] : монографія / Ткаліч І. О. ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. – К. : Сталь, 2012. – 159 с.

34. Ткаченко Н. М. Пенсійна реформа та пенсійне забезпечення наукових (науковопедагогічних) працівників та державних службовців України. Пенсійні реформи: світовий досвід / Н. М. Ткаченко. –К.: Алерта, 2012. – 84 с.

35. Україна: європейські та міжнародні норми у галузі соціального забезпечення: Порівняльний аналіз: Рада Європи, Міжнародна організація праці [Текст] / М-во праці та соц. політики України, Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К.: [б. в.], 2007. – 403 с.

36. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення: навч. посібник / МОНУ; КНЕУ; І.С. Ярошенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.kiev.ua/> – офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://www.mlsp.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
4. <http://www.pfu.gov.ua> – офіційний сайт Пенсійного фонду України

5. <http://nads.gov.ua> – офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби
6. <http://www.social.org.ua> – офіційний сайт Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України
7. <http://www.fse.gov.ua> – офіційний сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
8. <http://www.ispf.gov.ua> – офіційний сайт Фонду соціального захисту інвалідів
9. <http://www.president.gov.ua> – офіційний сайт Президента України
10. <http://www.dcz.gov.ua> – офіційний сайт Державної служби зайнятості України
11. <http://www.naiou.kiev.ua> – сайт Національної академії внутрішніх справ України
12. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України
13. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського